

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

۲۰۱۹/۰۲/۱۰

ودان روبشان

د مسکو غونډه د تحلیل په هنداره کې

سره له دې چې د مسکو غونډې گډونوال بېرته خپلو مینو او استوګنځیو ته ستانه شوي خو لا هم ددې غونډې او په هغې کې د شویو بحثونو او گډونوالو لیدلورو او دريځونو په اړه په رسنیو کې بحثونه روان دي.

پر دې غونډه ځکه تاوده بحثونه روان دي چې لومړی خو په خپله بڼه لومړنی غونډه وه چې بېلابېلو لورو په کې گډون کړی و له بله پلوه د غونډې ارزښت دا هم و چې بېلابېلو بهرنیو کړیو ورته ډېره لیوالتیا درلوده او تر ډېره د هغوی په غوښتنه او هڅو جوړه شوه. د بېلګې په توګه پخواني ولسمشر حامد کرزي خپل ټول یاران چې که په څه پوهېدل یا نه پوهېدل، که چا پیژندل یا یې نه پیژندل ورسره وخوځول. هاخوا ای اس ای پر خپل ټول توان د غونډې مهمې بنودلو په خاطر خپل د خوښې کسان که په زور و که په رضا وردد کړل. د روسیې سفیر هم د بېلابېلو کسانو دروازي څو څو ځله وټکولې او له ټولو هغو کسانو یې په غونډه کې د گډون غوښتنه وکړه چې ان یو ځل یې په کومه میلمستیا کې لیدلې او پته او د تلیفون شمېره یې ورمالومه وه. دغه راز، د ایران سفیر هم ډېرې خواری وکړې هغه د چا خبره د مسکو غونډه کې د دولت مخالفو سیاستوالو (حضور پررنگ) کړې. ځینو نورو لري او نږدې لورو هم تر خپلې وسې هڅې او خواری وکړې. مهمه خبره په غونډه کې د طالب استازو یرغلز او له کابل و رغلې بې پروگرامه ستو پخ او بې خونده دریځ و. طالب استازي په وار وار افغانستان اشغال شوی هېواد او ځان اسلامي امارت ښوده خو په غونډه کې ناست د هغه د طالب استازي په وینا د اشغال سمبول حامد کرزي یوازې دوعاوي او هڅه کوله چې د طالب پلاوي عاطفه راوښه کړي چې دې هڅې هیڅ ګټه ونه کړه. د هغې ډلې سرلاري چې د طالبانو په وینا له اشغالګرو سره یې د ځمکنیو ځواکونو رول ولوباوه (یونس قانوني) په دې خامه تمه چې ګني طالبان به په راتلونکي کې کومه څوکۍ کې ورکړي هم پخواني ادبیات او بلبلاڼه غږ له یاده ایستلی و چې د خپل جهاد او مقاومت او د ترهګرۍ پر ضد مبارزې په اړه به یې کرکړې وهلې. په داسې حال کې چې طالب استازي د ټولو رپونو خلاف د ملکي وګړو مرګ ژوبلې پره پر افغان او بهرنیو ځواکونو وراچوله او له خپل لوري یې د ملکي وګړو مرګ ژوبلې مخنیوي خیالي هڅو یادونه او ستاینه کوله خو ښاغلي قانوني او نورو هغو کسانو چې په افغانستان کې یې د طالبانو ادارې له ماتې او بهرنیو ځواکونو په حضور کې میلیونونه ډالر پیدا کړي ټیټې سترګې ناست، د طالبانو د انتحار، انفجار او په جوماتونو، دولتي بنسټونو کې د ډله بیزه او عام وژنو یادونه غونډې هم ونه کړه. حاجي محقق چې له نورو ډېر ځان د هزاره ګانو مدافع ګڼي د هغو بریدونو یادونه شاتنه هم ونه کړه چې د شیعې ګانو پر عبادتځایونو، جوماتونو او مذهبي مراسمو طالبانو کړي او سلګونه کسان په کې وژل شوي دي. ده هم په ډېره خواره خوله د طالب استازو خوشالولو له پاره خپله بې خونده توکه تکرار کړه. د مزار میلیاډر او مخلوع امپراتور عطا محمد نور خو هغه مثل دی چې «له دیګه کاسه سره ده» د لنډ مهالي حکومت وړانديز وکړ چې په اصل کې د پخواني ولسمشر حامد کرزي پلان او پروګرام دی خو د ښاغلي نور په خوله یې وړاندې کړ.

یوې روښنفرې بې بې(فوزیې کوفې) هم غاړې تازه او طالب استازو سره هم د پیژندګلوي ویاړ خپل کړ. په ټوله کې له کابل و رغلې پلاوي د طالب استازو لیدني په تلوسه او حسرت کې نه له کابل ځان سره کوم منسجم پلان وری و او نه یې هم په مسکو کې کومه منسجمه کړنلاره وړاندې کړې شوه. په ټوله کې له کابل تللي کسان د خپلې بې پروګرامۍ او د نورو په اشاره غونډه کې د گډون له امله په کمزوري دریځ کې وو. کله چې طالبان پردې وپوهېدل چې مقابل لوری ټیټ اوپرک او بې پلانه دي نو دریځ یې نور هم یرغلز شو، په ټوله مانا یې پر اسلامي امارت ټینګار ته زور ورکړ او ان په ګډه اعلامیه کې یې هم پر ځای او بې ځایه د اسلامي حاکمیت ته ځای ورکړ. دغه کسان خو په دغه نیت تللي وو چې ځانونه د حکومت ځای ناستي وښيي خو چې کله په کور دننه له منفي غبرګون سره مخ شول نو په غونډه کې یې دریځ نور هم کمزوری شو. سره له دې چې ټول په دې پوهیږي هغه تعبیر چې بنسټپالي یې له اسلامي حکومت لري خلافت، امارت یا امامت دی. نو که راتلونکي حکومت خدای مه کړه د طالبانو او دغو کسانو

د پاڼو شمېره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رایرلو مخکې په خبر و لولئ

ترمنځ جوړېږي له يادونه شوي درې بڼو به يوه ولري او د جمهوريت مخ به څوک په سترگو هم ونه گوري. له دغو بناغلو او اغلو چې بله لار ورکه شوه نو ايله يې پر دې ځانونه قانع او داده کول چې د طالبانو په دريځ کې د پخوا په پرتله بدلون راغلی؟! په تېره مېرمن کوفي دعوه وکړه چې د طالبانو په دريځ کې د بنځو په اړه د پخوا په پرتله بدلون راغلی دی. پوښتنه داده چې څه ډول بدلون؟ کوم بدلون؟ طالبانو د همدې خبرو په درشل کې په فراه کې د نجونو بنوونځي وسوزول. دهمدې مېرمن کوفي په ولايت کې چې څو ولسوالۍ طالبانو قبضه کړي ايا نجونې بنوونځيو ته ځي يا تللي شي. د هېواد په کچه په هغو سيمو کې چې طالبانو نامنه کړي د نجونو څه چې د هلکانو زده کړې شته؟ د فارياب په ځينو ولسواليو کې او د افغانستان يو شمېر نورو سيمو کې چې طالبانو قبضه کړي بنځي له کوره د وتلو او ان تليفون کارونې اجازه نه لري او د تليفون لرلو په جرم د ټولو انساني نورمونو خلاف په عام محضر کې په کيبل و هل شوي دي. زه نه پوهېږم چې د بنځو په اړه د طالبانو په دريځ کې کوم ډول بدلون راغلی چې مېرمن کوفي ليدلی او نور چا نه؟ په داسې حال کې چې طالب استازي په ښکاره وويل چې دوی بنځو ته هغه حقوق ورکوي چې اسلام ورکړي نو که څوک حافظه لري طالبانو خو په خپله واکمنۍ کې هم نه و ويلې چې دوی بنځو ته حق نه ورکوي بلکې ويلې يې چې دوی بنځو ته له شريعت سره سم حق ورکړی او هغه حق خو نو ټولو ليدلی و؟! چې طالبانو ويل په دې اړه د چا د صيقت او غيبت پروا نه لري. اوس هم هماغه خبره ده يوازې په الفاظو کې لږ تېر وېږي راغلی او بس. د مسکو غونډه کې طالبانو، روسيې، پاکستان، ايران او نورو گټه وکړه. طالبانو ځکه چې د ترهگريزو کړنو په سبب يې چې نومونه د ملگرو ملتو پر تور نوملړ شامل شوي خو د روسانو په سپين سترگي يې پر دغه نوملړ پښې کېښودې او د ترهگريزو کړنو سره سره په يوه پراخه غونډه کې راڅرگند او د خپل ځان په گټه يې تبليغ وکړ. روسيې، پاکستان، ايران او نورو امريکي ته وښوده چې کولی شي د امريکا او طالبانو ترمنځ نيم بنده خبرې سبوتاژ کړي نو ځکه خو بايد امريکا د دوی غوښتنې که په افغانستان کې نه وي په نورو ځايونو کې په پام کې ونيسي. د مسکو غونډې گډونوالو په اړه د مدني فعالانو له غبرگونه ښکاري چې بايلونکي يوازې له کابله د طالبانو څوکۍ په خامه تمه ورغلي پلاوي غړي دي. له دوی ډېرو چې له خپله انده ځانونه د قومونو ناغوره شوي ټيکه داران گڼي په خپلو قومونو کې که کوم پان نوم درلوده هغه يې هم بايلود.

اوس د ولسمشر غني پلويانو ته د عمل نوبت په لاس ورغلی چې د ټولو هغو خلکو ملاتړ خپل کړي چې د پرديو په تېره بدنېته گاونډيو هېوادو له اغيزه خلاص، د دموکراسي، بشري حقونو او زمانې غوښتنو سره سم د خپلواک او پرمختگ پرلور روان افغانستان غوښتونکي دي.

داسې ښکاري چې په راتلونکو ټاکنو کې ولسمشر غني لومړي او دويم مرستيالانو امرالله صالح او سرور دانش ښه موقع ده چې د مسکو غونډې په اړه له اصولي دريځه په گټې خپل اغيز په حوزو کې پر خپل ټول توان هڅه وکړي پراخ ملاتړ خپل کړي.

بناغلي صالح ويلې په روسي استخباراتي ادبياتو کې راغلي «هر څوک چې د پردي گټې ومني او د هغو ترلاسه کولو له پاره په خپله خوښه او د باور له مخې کار وکړي د کار وړ احمق ورته ويل کېږي.»

په پای کې افغان دولت، خپلواکو سياستوالو او د مسکو غونډې گډونوالو په شمولو ټولو هغو کسانو ته چې د افغانستان خپلواکي، پرمختگ، ولسواکي او سرلوري غواړي له دې بله غوره لار نه شته چې يو موټی او له گډ دريځه طالبانو سره د خبرو ميز ته کيني، په دې کې د هرچا، ټولو گټه او خیر دی او بس.